

BOJOVÁ ČINNOST BOMBARDOVACÍ LETECKÉ DIVIZE FRONTOVÉHO BOMBARDOVACÍHO LETECTVA V SOUDOBÝCH PODMÍNKÁCH

Podplukovník Jaroslav Dvořák

Autor v článku vysvětluje jak se nové podmínky a bojové prostředky odrážejí v taktice frontového bombardovacího letectva.

Zabývá se způsoby bojové činnosti bombardovací letecké divize, jaké bojové sestavy v boji zaujímá a jaké jsou její bojové možnosti.

Článek je poučný i pro vševojskové funkcionáře a dává představu o možnostech a činnosti bombardovacího letectva.

V době několika posledních let jsme svědky toho, jak teoretické myšlení a v některých armádách i praktické prověřování se zabývá otázkami vyvolanými masovým rozšířením ZHN, především však atomových a chemických zbraní. Není sporu o tom, že dovedení atomových zbraní do takového stadia vývoje, kdy atomová výbušina může být dopravována k cíli letadly, řízenými a neřízenými střelami, protiletadlovými raketami, děly, kanóny, minomety a dokonce parašutisty, postavilo mnoho nových otázek organizace a vedení bojové činnosti všech druhů vojsk. Nejinak tomu je i s frontovým bombardovacím letectvem, neboť toto je jedním z velmi důležitých „přepřavců“ atomových zbraní k cíli; to pochopitelně vyvolá odvetnou činnost nepřítele proti bombardérům, jak na zemi tak i ve vzduchu, a kromě toho značně mění podmínky, ve kterých bombardovací letecká divize (bold) povede svou bojovou činnost.

Chci se ve svém článku zabývat těmi novými momenty, které vnášejí do taktiky frontového bombardovacího letectva tato nová doba. Považuji to za důležité už z toho důvodu, že ne vždy je v našich štábech správně chápána a docenována úloha frontového bombardovacího letectva, a že jsou někdy velmi nesprávně chápány bojové možnosti bombardovací letecké divize.

Chci svým článkem také přispět k rozšíření a doplnění představ vševojskových velitelů o možnostech reaktivního frontového bombardovacího letectva.

Způsoby bojové činnosti bombardovací letecké divize

Pod pojmem „způsob bojové činnosti“ obvykle chápeme způsob rozdělení úsilí bold co do prostoru a času. Za nejtypičtější a snad i za jediné způsoby bojové činnosti byl až do nedávna považován soustředěný úder a postupná činnost.

Při ohodnocování těchto způsobů bojové činnosti se často setkáváme převážně s tím názorem, že doba soustředěných úderů je již otázkou minulosti, že v době použití účinných prostředků protivzdušné obrany, jako jsou rakety typu NIKE s obvyčnou nebo atomovou trhavinou, nelze soustředěné údery provádět. Uvádí se, že raketa typu NIKE s obvyčnou trhavinou ničí letouny v kruhu o poloměru 100–120 m od středu výbuchu

a s atomovou náplní (10 KT) o poloměru 800 m, přičemž se mlčky směšuje pojem soustředěný úder s pojmem sevřená bojová sestava.

Soustředěný úder bold je úder na jeden cíl nebo na cíle v omezeném prostoru v minimálně krátké době. I v současné době má bold možnost udeřit na jeden cíl, na příklad železniční uzel, prostor soustředění, opěrný bod, nebo na několik cílů v malém prostoru ve velmi krátkém časovém intervalu. Vždyť i za předpokladu, že úder bude veden skupinami letek po jedné trati, ve stejné výšce, je možno dosáhnout hustoty nad cílem 12—18 letounů v minutě (při intervalu mezi skupinami 45—30 vteřin), což znamená, že bold o devíti letkách se může nad cílem vystřídat v průběhu 6,75 až 4,5 minut. To je podle mého názoru dostačující hustota, přičemž interval 45—30 vteřin je velmi výhodný i z hlediska boje proti protiletadlovým řízeným střelám. To už nehovořím o tom, že bold má možnost vést činnost ve výškách od 400—500 m do 11 000 m v skupinách letek a z několika směrů, a soudobé navigační prostředky a vycvičenost osádek dovolují zabezpečit přesnost přiletu $\pm 30''$, čímž je možno dobu úderu ještě zkrátit.

Provedením úderu bold ze dvou směrů na dvou ne příliš odlišných výškách dává možnost, při zachování výše uvedených časových intervalů, na jednotlivém směru zvýšit hustotu nad cílem na 24 až 36 letounů a zkrátit dobu setrvání nad cílem na zhruba 3—2 minuty.

Při zkoumání možností bold provádět soustředěné údery je nutno mít na mysli samozřejmě ty přednosti, které provedení soustředěných úderů skýtá. A jsou to zejména tyto:

- snadnější překonání ochrany stíhacího letectva, PLD i řízených protiletadlových střel nepřítele;
- silný morální účinek a dosažení momentu překvapení;
- snadnější bojové zabezpečení, zejména stíhacím letectvem a opatřeními k rušení nepřátelských dělostřeleckých radiolokátorů.

Současně však doba použití ZHN vnáší do způsobů bojové činnosti bold mnoho nového. Nutnost rychlého zásahu proti objevivším se ZHN bude vyžadovat od bombardérů, aby se objevili nad cílem a úspěšně jej ničili, zadrželi nebo blokovali v nejkratší možné době. Toho však lze dosáhnout použitím i jiných druhů bojové činnosti než je soustředěný úder a postupné údery a to vzletem z pohotovosti číslo 1 nebo číslo 2 na letišti a blokováním určitého prostoru nebo cíle.

Samozřejmě nelze předpokládat, že celá bold povede bojovou činnost tímto způsobem. Nejčastěji lze očekávat, že tímto způsobem povede bold činnost jenom částí sil a to jako záloha vyššího velitele k ničení ZHN. Je třeba jasně vidět, že bombardéři mají do jisté míry omezeny možnosti v přiletu na cíl v krátké době. Zejména ve spojitosti s tím, že současný stav vývoje prostředků, určených k transportu atomových zbraní nepřítele bude požadovat, aby jako jeden ze způsobů pasivní ochrany bombardovacího letectva byla jejich letiště co nejdále od linie fronty.

Na jednom příkladě bych chtěl ukázat, jaké možnosti má bombardovací divize při vzletu z určitého stupně pohotovosti.

Jedním z velmi důležitých cílů bombardovacího letectva bude atomové dělostřelectvo. Pro svůj příklad jsem volil činnost proti atomovému dělostřelectvu ráže 280 mm.

Podle názorů nepřítele se atomové dělostřelectvo musí používat s překvapením. Toho se dosahuje skrytým umístěním, rychlým manévrem do palebného postavení a rychlou přípravou kanónu k výstřelu. Obyčejně se atomové dělostřelectvo umísťuje ve vyčkávacím prostoru, který od palebného prostoru může být vzdálen 15—40 km a odtud se vyvádí do palebného postavení.

Vyvedení může trvat při střední rychlosti přesunu 30 km/hod. $\frac{1}{2}$ a $1\frac{1}{2}$ hodiny i více. Je možno předpokládat, že vyvádění dělostřelectva z vyčkávacího prostoru do palebného postavení může být zjištěno vzdušným průzkumem. Kromě toho může být kanón skrytě vyveden do palebného postavení 1—2 dny předem, tam pečlivě zamaskován a k jeho zjištění může dojít až v době, kdy je připravován k výstřelu, nebo až po provedení prvního výstřelu.

Dále se předpokládá, že z jednoho palebného postavení atomový kanón neprovede více než 2 výstřely. Palebné postavení bude tudíž často měněno.

Z toho všeho vyplývá, že atomový kanón bude se v palebném postavení nacházet jen krátkou dobu a že tudíž i bombardovací jednotka bude mít k dispozici k zasazení úderu jenom omezenou dobu.

Jestliže na příklad vyčkávací prostor bude 45 km od palebného postavení, střední rychlost přesunu 30 km/hod., doba k zaujetí bojové pohotovosti atomového kanónu = 50 min., pasivní čas na předání zpráv a vydání rozhodnutí 5 minut, potom bombardéři budou disponovat 2 hodinami 15 minutami. Jestliže však vyčkávací prostor bude 15 km od palebného postavení, potom doba, kterou budou mít bombardovací jednotky k dispozici, bude 1 hodina 15 minut.

Jestliže atomový kanón už bude v palebném postavení, pak se tato doba může zkrátit na 30 minut i méně. Při změně palebných postavení po výstřelu může atomový kanón vést palbu z nového postavení asi za 60 až 70 minut při vzdálenosti jednoho postavení od druhého 1—3 km.

Bombardovací letecký pluk s 36 letouny, při startu jednotlivě z pohotovosti číslo 1, vzdálenosti cíle od letiště 300 km a rychlosti letu 720 km/hod., potřebuje pro start, shromáždění a let k cíli 55 minut. Jestliže pluk bude v pohotovosti číslo 2, potom celková doba s uvážením doby na upřesnění rozhodnutí a úkolu, spuštění, vzlet a let k cíli bude činit 85—90 minut.

Z uvedeného příkladu vidíme, že k tomu, aby bombardovací divize byla úspěšná zejména proti takovým cílům jako jsou prostředky atomového napadení, je třeba k vedení bojové činnosti používat i takové způsoby jako pohotovost k vzletu na letišti číslo 1 a číslo 2. Přitom podotýkám, že atomové dělostřelectvo ráže 280 mm je v současné době co do mobilnosti a manévrovacích schopností překonáno řadou jiných prostředků atomového napadení. Proto je třeba také vidět, že v mnohých případech možnosti soudobého bombardovacího letectva už nedostačují k vedení činnosti proti vysoce mobilním cílům i při použití velmi malých skupin (rojů, pětěk), které mají možnost startovat ve velmi krátké době.

Bojové sestavy bombardovací letecké divize

V předchozí části jsem se zmínil o tom, že ne vždycky je správně chápán rozdíl mezi způsoby bojové činnosti a bojovými sestavami.

Vžíla se představa o sestavách bombardérů jako o více méně sevřeném uskupení letounů ve vzduchu k plnění bojového úkolu.

Doba použití účinných protiletadlových prostředků jako protiletadlové řízené střely s obyčejnou i atomovou trhavinou, soudobé středorážní i velkorážní protiletadlové dělostřelectvo, stíhací letectvo vyzbrojené řízenými i neřízenými střelami s obyčejnou i atomovou náplní — všechno toto nově vyžaduje, abychom pojem bojové sestavy znovu přezkoumali a ujasnili si, co pod pojmem „bojová sestava“ můžeme a musíme v současné době chápat. Jak známo, bojová sestava divize (pluku, letky, roje) je uskupení letounů a skupin ve vzduchu k vedení boje. Přičemž máme nebo jsme měli na mysli, že bojová sestava musí umožňovat nejlepší splnění daného úkolu, dávat možnosti využít plně takticko-technické možnosti letounu, vytvářet nejvhodnější podmínky pro vedení vzdušného boje v součinnosti se stíhači a uvnitř skupiny a poskytovat dobré podmínky pro velení.

Tyto podmínky samozřejmě nejlépe splňovaly sevřené sestavy, kde vzdálenosti mezi letkami nepřesahovaly 200—400 m, mezi pluky 2000 až 3000 m.

První vlom do ustálených představ vneslo rozpracování a praktické prověření vedení bojové činnosti v noci za normálních a ztížených povětrnostních podmínek. Za jediný možný způsob letu k cíli v současné době byl shledán let v proudu jednotlivých letounů odstupňovaných výškově ve dvou — třech „patrech“. Podívejme se, jak vypadá bojová sestava bold v noci za normálních povětrnostních podmínek.

Předpokládejme, že divize ve složení 90 osádek provádí soustředěný úder na železniční uzel. Let je proveden ve třech „patrech“: 4000 m, 4300 m a 4600 m. Interval mezi letouny v jednom „patře“ 1 min. 30 vteřin, to znamená frekvence nad cílem 1 letoun za 30 vteřin. Let je prováděn rychlostí 720 km/hod. Potom délka bojové sestavy bude $44,5' \times 12 \text{ km/min.} = 534 \text{ km}$ a divize se vystřídá nad cílem za 44,5 minut.

Je jasné, že délka 534 km „poněkud“ mění naše představy o bojových sestavách. Představme si nyní, že bold ve dne za ztížených povětrnostních podmínek ničí letadla nepřítele na třech letištích jednoho letištního uzlu. Velitel divize se rozhodl splnit úkol provedením soustředěného úderu bold. K překonání odvětné činnosti stíhacího letectva, PLD a PLRS bylo rozhodnuto provést let k cíli na široké frontě. Za tím účelem bylo vytvořeno 12 skupin ve složení 5—9 letounů, určeno 6 náletových směrů a pro každou skupinu určena jedna výška letu k cíli. Každé skupině je určena přesně trať, časy průletu orientačních bodů a čas úderu. To znamená, že činnost všech skupin ve vzduchu je skloubena jediným cílem — uzlem nepřátelských letišť, jediným plánem boje, vyjádřeným tratěmi letu, výškami letu, přesným pořadím přiletu na cíl; přehled o situaci vlastních skupin je zabezpečován hlášením osádek k průletu jednotlivých orientačních čar; velení je prováděno z VS velitele bold.

Cožpak nelze nazvat takovéto uskupení bold ve vzduchu bojovou sestavou? A nebude takováto bojová sestava odpovídat podmínkám vedení soudobého leteckého boje?

Domnívám se, že ano! Je třeba překonat určitou setrvačnost v chápání bojových sestav bombardérů a nevidět boj jenom v bezprostředním střetnutí bombardérů se stíhači, PLD, PLRS nepřítele, ale v celé mnohotvárnosti té bojové činnosti, kterou bold jako taktický svazek vede.

Bojové možnosti bombardovací letecké divize

Pod bojovými možnostmi bold si představujeme ten reálný výsledek vedení bojové činnosti, který může bold za daných podmínek (složení divize, materiální část, náklad, rádius činnost atd.) dosáhnout. Nebudu se zabývat všemi těmi měřítky, podle kterých bojové možnosti bold ohodnocujeme. Nezřídka se však setkáváme s názorem, že zavedení atomových zbraní do výzbroje frontového letectva téměř neomezeně zvětšuje jeho bojové možnosti a údernou sílu. To je však správné jen do té míry, pokud se díváme na atomovou pumu tímž pohledem jako na obyčejnou tříštivou nebo trhavou pumu. Ve skutečnosti i když chápeme, že výroba atomových zbraní má dnes skutečně masový charakter, nelze předpokládat, že atomové zbraně budou používány bez rozmyslu, a že jich bude ve všech případech dostatek, a že vytlačí klasické prostředky ničení. Nejnebezpečnějším důsledkem takového myšlení je to, že bojové možnosti i při použití klasických nebo chemických pum jsou neobyčejně přeceňovány.

Tak například jsem se setkal s případem, kdy bombardovací divizi o dvou bombardovacích plucích byl postaven zhruba tento úkol: „Zamínovat a zamořit tři letiště, zamořit dva přechody přes pohraniční hory a zničit nepřátelský výsadek v týlu našich vojsk; kromě toho částí sil provádět vzdušný průzkum“.

Nebo v druhém případě letovod pluku, který měl připravit veliteli pluku bombardovací výpočet na zamoření přechodu přes hory bojovými látkami, uvažoval asi takto: „jeden roj zamoří prostor 1,4 ha, tři roje tudíž zamoří 4,2 ha; letka je schopna splnit úkol!“.

Ani v prvním ani v druhém případě nebyly brány skutečné bojové možnosti bombardovacích jednotek, protože v uvedených příkladech nebyl ani v nejmenším brán zřetel na bombardovací výpočet, na počet pravděpodobnosti zásahu atd.

Abychom si učinili správnou představu o skutečných možnostech bombardovací letecké divize, je třeba se aspoň stručně zmínit o čase, který je potřebný pro přípravu a provedení úderu. Na tento čas bude mít podstatný vliv množství údajů o cíli. Nelze si totiž vůbec představit provedení úderu za ztížených povětrnostních podmínek s použitím systému RYM anebo s použitím radiolokačního zaměřovače PSBN-M bez určitých údajů o cíli. Pro lepší představu ukáži stručně, co je zapotřebí pro tuto činnost.

Použití radiolokačního zaměřovače vyžaduje, aby současně se schématem cíle, který bude dávat podklady pro provedení bombardovacích výpočtů, měl štáb svazku k dispozici snímky radiolokačního zobrazení cíle a jeho nejbližšího okolí. Tyto snímky budou nutné proto, aby osádky provádějící bombardování s radiolokačním zaměřovačem, mohly už na zemi srovnáním s mapou velkého měřítká prostudovat radiolokační zobrazení cíle a jeho nejbližšího okolí. V opačném případě je nebezpečí, že osádky nebudou schopny cíle řádně identifikovat a může dojít k záměně se zobrazením jiného objektu anebo k jeho záměně s klamným cílem. Tyto okolnosti by značně snižovaly efektivnost bombardovacích úderů a při použití atomových pum, kdy je nutno řídit se požadavkem maximálního využití jejich možností, by provedení úderu vylučovaly. Důkladné studium zobrazení cíle před úderem je nutné i z toho důvodu, že je třeba vždy počítat s rušením radiolokačního zaměřovače nepřítelem a v případě, že by osádka neznala

důkladně prostor cíle a jeho radiolokační zobrazení, bylo by bombardování znemožněno i při sebemenším rušení.

Při použití kruhového radiotechnického systému RYM, který je v současné době nejpřesnějším záměrným systémem, existují také některé zvláštnosti, které je třeba brát v úvahu, jednak při organizaci bojové činnosti velitelem bold a jednak při vydávání úkolu vyšším štábem.

K provedení bombardování s použitím systému RYM je nutno znát:

- údaje o dvou pozemních stanicích systému (zeměpisné souřadnice s přesností na úhlovou vteřinu, nadmořskou výšku stanic a směr orientace antén);
- údaje o pracovních frekvencích (f_1 a f_2 pro vysílače letounové a f_3 pro vysílač pozemních stanic);
- geodetické vzdálenosti od pozemních stanic k cíli (záměrnému bodu) s přesností $\pm 2-3$ m;
- magnetické směrníky cíle (záměrného bodu) od obou pozemních stanic s přesností $\pm 0,5^\circ$;
- směry náletu, hlavní a záložní výšky a jiné údaje.

První dvě skupiny údajů jsou dodávány ještě před zahájením operace. Ostatní tři skupiny údajů obdrží velitel při obdržení úkolu, přičemž všechny potřebné údaje je nutno osádkám dodat nejméně 2 hodiny před startem k provedení výpočtu pro bombardování.

Z uvedeného vyplývá, že rozsah údajů o cíli, zejména při vedení činnosti z velkých výšek, za ztížených povětrnostních podmínek a v noci je značný, a že si vyžádá značného úsilí. Doba, kterou potřebuje bombardovací divize pro organizaci a přípravu bojové činnosti, bude proto značně odvislá od množství údajů, které obdrží o cílech současně s obdržením úkolu. Jestliže tyto údaje budou minimální a velitel divize bude nucen získávat tyto údaje vlastními silami, potom se doba na organizaci a přípravu bojové činnosti značně prodlouží a bude tvořit ve většině případů 6—8 hodin. Jestliže obdrží velitel dostatečné množství údajů o cílech a jiných faktorech, potom je možno připravit divizi k činnosti zhruba za 2,5 hodiny.

*

Zabýval jsem se ve svém článku některými základními problémy bojové činnosti divize frontového bombardovacího letectva. Jsou to problémy, které v současné době mají značnou aktuálnost a kolem nichž je vedena řada diskusí. Divám se proto na svůj příspěvek také jako na diskusní vyjádření určitých názorů, které samozřejmě budou vyžadovat dalšího rozpracování.